

Kotov și soarele purpuriu

deși pe uliță cântă fanfara, trec pionierii, se văd drapele, iar portretul uriaș al lui Stalin tinde să domine întreg universul. Mitia apare ca un clown, condus de superba ta fiică Nadia, care nu știe că o intruziune malefică s-a produs în mod insidios. Mitia e fostul iubit al soției tale, nu? Simți un fel de gelozie stăpânită, însă tu ești celebru, vechi bolșevic, încrezător în comunism. Ce soare înșelător! Suntem în filmul lui Nikita Mihalkov din 1994 - Oscar pentru film străin, Marele Premiu la Cannes (*Soare înșelător* - cu Oleg Menșikov, Nikita Mihalkov, Ingeborga Dapkunaite).

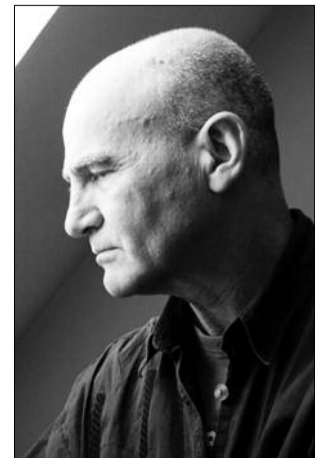
Dragă Kotov, ești colonel plin de decorații, crezi în Stalin, ai fir telefonic direct cu el, suntem în anul 1936, trăiești într-o lume cehoviană, cu personaje îmbrăcate în alb, ce par exterioare istoriei,

Atâtea personaje într-o mișcare dezinvoltă, mai ales acolo la râu, și parcă se conturează două lumi, într-o antiteză discretă. Natura, apa, barca, doamnele burgheze,

plus pionierii, vocea patriotică din difuzor ca o moară hodorogită, în timp ce tu, Kotov, te plimbi cu barca, însoțit de superba ta fiică, fără să bănuiești nimic, crezând în eternitatea regimului. Filmul se construiește gradat, cu minuție, prevalând imaginea repetitivă cu soarele portocaliu alergând peste râu, păduri, orașe, ca un semnal premonitoriu, obsesiv. Cine ar putea surpa lumea aceea în care doamnele dansează în stil *Moulin Rouge*, în timp ce Mitia cântă dezlănțuit la pian, purtând pe față o mască de gaz grotescă, ce aduce deja briza unui mister tragic? (perfect actorul Oleg Menșikov în rolul lui Mitia : surăs forțat, adieri tragice, marionetă în mâinile istoriei implacabile).

Ce faci acum, Kotov? Aștepti mașina neagră, îți pui decorațiile,

bei singur votcă... Spune sincer, ai o presimțire? Ai auzit cumva de epurările lui Stalin? Peste chipul tău - melodia cu iz copilăresc despre soarele înșelător (care melodie rămâne în suflet după orice vizionare; eu revăd filmul a patra oară!). Toată familia te conduce la mașina suspectă. E o plecare de...operetă, o despărțire disimulată, perfidă, șireată. Din holde urcă giganticul portret monstruos al lui Stalin, iar lumea cehoviană e potopită de drapele. Tu plângi, Kotov? Mitia te-a adus aici, iar acum el se sinucide în baie. Apa roșie din vană și soarele purpuriu deasupra Moscovei. După ani buni ai fost reabilitat, domnule Kotov... dar cu ce preț! În ce să mai crezi, dacă strălucirea poate fi vicleană?

Din holde urcă giganticul portret monstruos al lui Stalin, iar lumea cehoviană e potopită de drapele. Tu plângi, Kotov? Mitia te-a adus aici, iar acum el se sinucide în baie. Apa roșie din vană și soarele purpuriu deasupra Moscovei. După ani buni ai fost reabilitat, domnule Kotov... dar cu ce preț!
A.J.

Muzica zilelor noastre

Sărbătorit-am prin cânt...

Martți, 27 martie, a.c. Centenarul Unirii Basarabiei cu România. Spectacol muzical binevenit la filarmonica loco. Cu artiști de peste Prut, sosiți în oraș să ne cânte ca frații. Știrbu (tată și fiică), Dolgan și Triboi. Iară Hărăguș, cel de pe la noi...

Meritând, zic eu, în ziar consemnare, iată câte-un pic despre fiecare. Blonda Aliona, de la Teatrul "Mihai Eminescu", din Chișinău. Aprigă muziciană, cu temperament, pasiune, accent. C-o voce-ndestulă, lucrată, pregnantă. Abia aștept s-o ascult doinind și refrene de... jazz. Că-i făcută cert pentru genul ăsta. Le are cu scat-ul, cu etno și le combină util, colorat. Ritmu` vioi, variat nelipsindu-i defel. Radu, fiu de compozitor cunoscut și mamă solistă, vocalist asemeni, dârz, activ, energetic. Însurat cu Loredana, născută-n Pitești. Umblă și pe instrumente, angrenat în trupe din patria sa, cu cert randament. Și Aliona, și el, tandem nimerit, cântară, firește, din piesele

colegului lor, Leon Liviu Știrbu. Sexagenar, componist, remarcabil chitarist. Se mișcă pe grif viguros, armonios, dezinvolt, echilibrat. Amintindu-mi îmbeșugat de grupuri selecte cândva, ce ne făceau să vibrăm odinioară, în tinerețe, intens. Pe când fata sa, Livica, e o pianistă studentă acum chiar în București. Profu-i Dimulescu, din Conservator, are-a se mândri cu ea motivat. Căci a progresat neclintit și promițătoare s-arată vădit. Tibi, reprezentant piteștean în spectacol, e un vechi folkist, în balade d-astea experimentat...

Toți cinci alcătuiră ad-hoc un program potrivit pentru o astfel de zi. Ducându-ne cu gându` la reunita constant așteptată. Și-n inimi, pe bună dreptate, înrădăcinată. Fu un început ce trebuia continuat. Neapărat, mai apăsat, tot mai bogat...

ADRIAN SIMEANU

Adolescență de excelență

Doi elevi din București ne cântară la Pitești de zisei că unii profi au de-nvățat de la ei. Sunt în clase la "Enescu" și nu peste mult vor sui pe scene. Etalând talentu`, voința și studiul într-un tot solistic vizibil de-acu`. Le-am urmărit recitalu`, recent. Într-un amfiteatru universitar. O evoluție convingătoare și cuceritoare, clar promițătoare. Fincă Sbranca și Salinas așa s-au înfățșat. Concentrați, dedicați și dotați pentru instrumentu` balșoi, negru și lucios. Fără grabă și trac s-au așezat în fața-i, gingaș clapele i-au șters și sunete varii țâșniră potop de sub degete zburdalnice foc. Băieții ăștia arătând curajos ce frumos curg sunetele ingenios rostuite de corifei. Vijelios sau duios, după caz, neîndoios maiestuos. Căci Răzvan și Christopher sunt făcuți pentru asta vădit. Având, sigur, de muncit și în viitor ca s-ajungă pe culmi. Chris, de exemplu, mărturisind că ar vrea să facă muzică de film. E român-american și-a venit în țară ca să studieze și știință zdravăn să acumuleze. Și el, și colegu` mai micuț, opusuri ca lumea la capăt ducând onorant. Așezat, echilibrat, deja personalizat. Adolescență de excelență, ce mai încolo și-ncoa`. Total de apreciat și la ziar de consemnat. Prin aceste rânduri în care-am notat, chiar că meritat, câteva impresii, sper, de bun augur. Oare filarmonica loco i-o chema la dânsa îndat`? Realmente-ar trebui, iar succesu` n-ar lipsi...

ADRIAN SIMEANU

*Serghie Bucur, *Neant. Colaj despre suferință*, Ed. EIKON, 2017

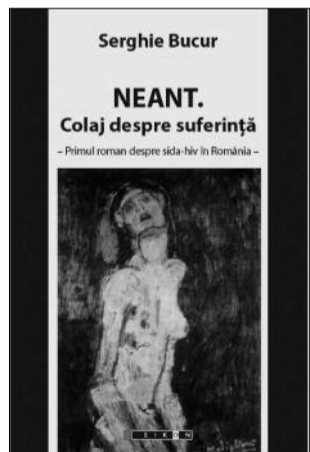
Cartea zilelor noastre

O dramă

Muzica ne-a făcut cunoștință, în postdecembrism. Epoca noastră "originală". A libertății nemăsurate în gânduri, vorbe și fapte. Când vieți poți lua îndată, fără de remușcări, fără de judecată. Ea fiindu-i țintă, legitim, colegului Serghie Bucur. Octogenar verde și publicist activ, de lângă Ploiești. Martor nefericit la o tragedie. De SIDA neiertătoare iscată. Nepotu-i, Costin Marius Filip, sfârșind, în grea suferință, din cauza ei. Pe pat de spital, adolescent încă. După ce, proaspăt născut, e contaminat cu virusu` HIV. Printr-o injecție, tot în spital. Din neglijență clar criminală. Nepedepsită juridic până-n prezent. Învăluită, în continuare, de lașitate crasă la făptuitor. Ascuns în tăcere și anonim. Chiar dac-a ucis, fie și numai din culpă, un nevinovat. Lovindu-i familia crunt, neînchipuit, iremediabil...

Cartea* prahoveanului e un strigăt spre lume. Un document despre societatea în care trăim pe plai mioritic. Un roman despre neputință și nepăsare. Într-un sistem ticălos și-n instituții de multe ori asazine. Despre ce-a îndurat un copil român pân-a răposat. Și ce-a însemnat boala lui rebelă pentru cei din jur. Așa că-n amintire merită și el, și ai săi din casă, s-apară, în pagini, cu nume reale. Ca cititoru` să fie convins pe deplin că adevărată-i povestea. Nu alcătuire din cea romanescă, pur imaginară. Serghie având aplecare și meșteșug îndestul ca să facă un bisturiu ascuțit din condei. Și din "Neantul" său, o vigoasă, clară, utilă acuză. Un apel întemeiat către conștiințe de pretutindeni. Scrierea sa chiar m-a-nfiorat și nu rareori, pe marginea ei, viu am discutat. I-am semnalat defecte (puține, de altfel) și-am

recomandat să facă efortul unei noi ediții. Reconstruind, șlefuiind unde este cazul. Ca dreptă, neabătută, vrednică să stea și după-nțelnirea din cer cu cel multiubit, cumplit chinuit, azi, doar povestit. Ca o mărturie de nezdruccinat, în timp și spațiu pământean. Bătrâne romancier, ai datoria asta neapărat. Și du-te degrabă în București. Să vezi dacă-i trecut și Costin pe lespede de piatră de la "Matei Balș". De nu-l afli totuși, fă diligențe, cu sânge, să se repare omisiunea. Ca să ai ce-i spune când sufletele voastre vor sta față-n față. Firavă mângâiere, da` trebuitoare, ca omagiere veșnică sub soare...

Ioan Romeo Roșianu

Echilibrul imaginii în cuvânt

Nicolae Nistor – „Elefantul din vitrina de cristal”, Editura Ecreator, Baia Mare, 2018

Într-o vreme a experimentelor literare ce depășesc cu mult granița căutării propriului destin artistic, poetul vâlcean Nicolae Nistor face de departe notă discordantă prin consecvența și prin linia poetică asupra căreia s-a statornicit.

El nu se înscrie în lista acelor îngâmfați cu multe cărți și puține reușite de fapt, în lista celor ce bombardează spațiul public cu creații „geniale” și scrise „din prima”, în lista vanitoșilor îmbătoșiți dar cu CV-uri goale de esență și substanță.

Nicolae Nistor a înțeles deja pericolul alipirii de astfel de specimene care invadează spațiul sacru al cuvântului, gălăgia făcută de aceștia la manifestări literare și lansări făcute „în grup” fiindu-i evidentă frână în calea evoluției.

Nicolae Nistor evită draga cărților multe și editate în tiraje conspirative, de neajuns pentru o cinstită reprezentare într-o lume a amatorismului.

Volumul „Elefantul din vitrina de cristal” aduce-n prim plan o poezie în care imaginarul tinde adesea către o adevărată metamorfozare a realității, din scriitura poetului născându-se accente ostentative uneori, imagini dure, menite să susțină ideea de bază a poemului.

Nicolae Nistor scrie pasional, se apleacă cu mărită atenție asupra detaliului, nimic nu îi este străin atunci când zăbovește asupra metaforei cu aplecare de bijutier conștient de valoarea îndelungului finisaj.

Prin această vădită orientare a mesajului spre ardoarea și disperarea unui adevărat strigăt existențial el transcrie propria poveste de viață făcând din ea un punct comun lumii, lectorul fiind încercat de recunoașterea trăirii dezvoltate.

Abordarea este naturală, îndelungul exercițiu al scrisului făcându-și simțită prezența, el propunând o abruptă abordare a realului, o receptare în culori sumbre a trăirilor, a emoțiilor, nuanțe date de seriozitate, de sobrietatea cu care

se apleacă asupra hârtiei.

Așa apar versuri de forță și vibrație înaltă, imagini îndelung vorbitoare, metafore cât o fulgurație de gând și cu o mare încărcare aforistică, de parcă poetul ar ține morțiș să sublinieze importanța sa trecere prin lume și printre semenii.

„Femeia nu a fost din piatră/nu a fost din furtună/la prima lumină/.../fiecare pui are scâncetul din El/fiecare copil are scâncetul din ea/eu sunt un ea care are lacrimi” (Femeia nemurire), sau: „călca atent printre bibelouri/să nu strivească visele/de porțelan ale acestei lumi/pe lângă el treceau/coloane de muribunzi/fără conștiință care mergeau/în pădure să moară/doar el se strecura printre/oameni ca o umbră/să ascundă locul unde/se va retrage definitiv” (Elefantul din vitrina de cristal), sau: „am schimbat oglinzile din mine/eram prea tânăr să cred/că imaginea se topește în afară” (Cubul Rubik), sau: „Prea dimineată/să scot coarnele nopții/când încă/centaurii aleargă prin mine/răpindu-mi femeia/din vise” (Fără titlu), sau: „Dimineata este ca o naștere,/îmi amintesc un cântec./unul rămas în noi/despre un șarpe de noapte/care mânca lapte”.

Versuri în care oscilează între antimitul frumosului și de sub cupola esteticii urâtului, prin folosirea unor cuvinte simple și altfel neinvestite poetic vin să dea greutate acestei dependențe morbide de imaginar a lui Nicolae Nistor, om căruia, dacă i s-ar suprima visele, nu și-ar mai găsi rostul existențial.

Nu este neapărat un soi de spectacol urât al lumii, ca la Arghezi, ci o derulare în forță a paletii imagistice pe care o are la îndemână, efectul lecturilor asumate fiind ușor de întrezărit tocmai în această diversitate.

Nu este o îngrămădire browniană a lor într-un discurs tensionat, deoarece Nistor evită tonul

polemic, convulsiv, dramatismul putând fi simțit totuși în revolta sa interioară împotriva nedreptăților și strămbătăților lumii, spectacol ușor de asimilat de lector și de inclus în cadrul unei poezii care nu exclude autoironia tragică, una în care se reliefează ușor o doză de nonconformism.

În rest temele Iubirii și Femeii - reminiscențe din volumul „Scrisori către Eva”, primul care i-a fost corect receptat de critica literară - dau coloana vertebrală a lucrării, o negație adesea asortată cu precizări acide, bine strunite, oprite chiar la limita unei posibile căderi în descriptivism.

Cred că singura bilă neagră a acestui volum poate veni numai dinspre o anumită abundență de lexic ușor strident pe alocuri, cuvintele cu accente înalte și dure în ele obligând lectorul la pauze de respirație în actul intim al lecturii, fapt ce trece peste versificarea autorului și care generează o altă frazare.

La o vedere mai atentă însă, gestul lui Nicolae Nistor este unul deliberat, unul prin care aduce din străfundurile vocabularului său cuvinte mai puțin uzuale, astfel investite poetic, artificio prin care putem identifica o atitudine de factură antilirică prin care dorește să dea un mesaj de forță: ca și sufletul, limba română n-are limite!

„Elefantul din vitrina de cristal” completează fericit o creație poetică ce a culminat până acum cu volumul „Iubire cu gust de Marsala”, ștacheta artistică în continuu ridicată de la un volum la altul vorbind nemijlocit despre un om care-și construiește calculat un destin literar într-o lume în care literatura noastră este scăpată de sub control în numele eliberării de cenzură și în care autocenzura nu prea mai își face simțită prezența și în care autorii cu bani publică orice, editurile acceptă agramati, iar critici stipendiați de autori scriu cronici elogioase despre autori de duzină.

Lucian Gruia

Mihail Soare – contestatarul

Nonconformist, teribilist, lucid, orgolios, ludic, contestatar și bufonard, piteșteanul Mihail Soare scapă cu încăpățănare unei etichetări exacte, surprinzând continuu. Voi comenta în rândurile următoare volumul *Eu, Nietzscheanul* (Ed. Rawex Coms, 2012), descoperit ulterior „*Sfântului Cutare Poetul*” (Ed. Betta, 2015), căruia i-am dedicat o cronică în volumul de comentarii critice „*Ora lecturii*”.

Autoironia grandilocventă temperează pe alocuri caracterizarea anterioară: „Când îmi vor crește aripi și cred că mi se-nțâmplă/ Curând, în viața asta, mă-nțepă omoplații/ Mă voi sui în ceruri să-mi pun o stea pe tîmplă” (*Când îmi vor crește aripi...*)

În spirit modern (Hugo Friedrich – *Structura liricii moderne*), poezia este privită ca o nebulie creatoare: „Când poezia doare precum uitarea, noi,/ Poeții fără trupuri, îmbărbătați de ploii/ Ne-nchidem în aziluri, pe vremuri pensiuni/ Să ne trateze medici cu fețe de nebuni” (*Când poezia doare...*)

Iată o autocaracterizare succintă a liricii poetului care „redenumeste și reinventează totul”: „Ești plin de vise”, mi-a zis

de parcă aș fi fost plin de râie,/ „sunt”, i-am răspuns, „de aceea și plutesc așa, ca o vâcută gonflabilă din reclame”/ „și de paradoxuri desăvârșite”/ „și de gol”, adaug zâmbind, (*Poem cu ingerar*). Ingerarul fiind, aflăm din poem, „un fel de insectar, dar cu îngeri”

La o analiză mai atentă, observăm că în teatrul pe care îl joacă dezinvolt, Mihail Soare ia în răspăr simțul comun cu poncifele sale: „citiți-mă așa cum sunt, nu cum mă vreți, fie și poem năzbătios,”/ (...)/ altfel, sunt diletant în ale vieții,

naiv, nesigur,/ singura certitudine fiind aceea că am îndoiești,/ (...)/ am ajuns un destoinic aranjor de bomboane pe colivuri...” (*Fragment autobiografic*)

Din dragoste - dintr-o altfel de dragoste, al cărei înțeles trebuie îndelung căutat - ia în derădere extazul histrionic, lacrimogenul și romantismul desuet: „am rostit repezit numai: „mi-e dor de tine ca de eșafod”,/ n-a răs, s-a speriat doar de dimensiunea neobișnuită a iubirii mele,” (*Mi-e dor de tine ca de eșafod*). Iată reacția iubitei la replicile filozofale ale poetului: „îmi vine să te mănânc, îndărătnicule,/ să te mângâi pe paradoxurile tale filozofale nesuferite/ să te crucific, să te dezmierd/ chiar, ce rimă crezi că i s-ar potrivi cel mai bine lui diezmierd?”/ „te pierd”, răspund ca pentru mine...” (*Ceva despre iarnă*)

Îngerii (unul din motivele liricii lui Mihail Soare - a se vedea volumul de debut „Înger de prisos” sau antologia de autor „Zavera îngerilor”, ca să ne referim numai la titluri) sunt priviți condescendent: „tu mereu ești altfel/ când albastru îndepăratat/ când verde apropiat/ când roșu nefiresc/ îmi scapi ca nisipul, mi-e greu cu tine”/ „nu-i nimic, îngere”, îi răspund zâmbind,/ „poate-ți iei și tu un înger păzitor...” (*Poem cu înger păzitor*)

La el până și îngerii, dovediți de puținătatea lor de uman, se prăbușesc, iar apariția într-un poem (*Nebun după lampioanele roșii*) a unui semn de circulație liric anunțând asta, nu mai miră: „Era un semn de circulație/din acelea triunghiulare, de avertizare/(...)/„atenție, cad îngeri”. Și, într-adevăr, aici unde fantasticul, excepționalul, nenaturalul sunt obișnuință, fenomenul uluitor se și petrece, și se trezește cu un „înariptat” în spate, purtându-l mai apoi peste tot, la cafenea, la tipografie, la băcănie, la piața de pește, ba chiar la bordel, finalul poemului fiind unul firesc: „îl

încântă împrejurarea și e nebun după lampioanele roșii...”

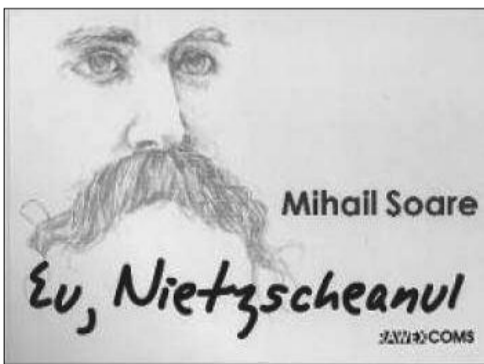
Nietzscheanismul declarat lui Mihail Soare (dar poate fi doar înclinația către ludic, o bufonadă) se vedește în contestatarismul său absolut: „Chiar dacă nu există Dumnezeu/ nici doi bănuți nu costă să-mi fac unul/ din plastilină și să trag cu tunul/ în cei ce îl înjură cum sunt eu,” (*Chiar dacă nu există Dumnezeu...*)

În sfârșit, poetul revine la sentimente mai bune privind poezia, văzând în ea unica șansă de a înțelege rostul lumii de la un nivel accesibil: „Deși poezia este eșecul realității, mie îmi place/ să cred că e singura infinitate accesibilă de pe papaioange,/ nu mult mai sus de cârligul candelabrului meu cânit,” (*Scrisoarea gentilomului neasemenat*).

Iar în motto-ul cu care se deschide romanul său (al doilea, după *Livrescu*), *Dragoste, pupeze și colaci* (apărut de curând la Editura Betta și lansat la Gaudeamus-ul din acest an), Mihail Soare consemnează: „Poate părea o glumă, dar scrisul face parte dintre puținele lucruri de pe lumea asta pentru care merită să-ți dai osteneala să te naști.”

După această mărturisire trebuie să-mi nuanțez prima impresie în care autorul îmi părea a fi un postmodernist, întrucât ia în răspăr temele majore ale existenței, de la dragostea omniprezentă până la creația literară. Postmodernismul, prin definiție, demitizează și pulverizează valorile, așezând în spatele existenței neantul, dispărând astfel sensul existenței.

Acum consider că idealurile umane nu mai sunt părăsite, ci restaurate abrupt. În această perspectivă, Mihail Soare îmi pare că aparține postmodernismului înalt teoretizat de Theodor Codreanu în care demnitățile umane este revigorată.

Romanul *Siberii* – O excepțională reușită scriitoricească

Apărut în toamna anului 2017 la editura revistei cu același prestigios nume, *Tribuna*, romanul *Siberii* al cunoscutului poet, editorialist și director al revistei sătmărene *Acolada*, – Radu Ulmeanu –, surprinde prin depășire ca viziune și amplitudinea acțiunii a primului său roman „*Chermeza sinucigașilor*” (ediția I – 2009 și ediția a II-a, 2016, socotit printre cele mai bune romane având ca subiect perioada revoluției din decembrie '89, dar de asemenea pre și postrevoluționară, dintr-un oraș ardelenesc (din vestul țării).

Siberii, prin viziunea cinemascopică, prin pleiada de personaje ce se perindă în cele peste 400 de pagini ale cărții, prin durată, parcursul unei jumătăți de veac de istorie românească (1963 – 2014) este o adevărată epopee modernă.

Acesta este primul gând care îți vine în minte după ce parcurgi câteva zeci de pagini, captivant scrise. Stilul fluent, elevat, și mai ales de o penetrantă precizie a descrierii stărilor sufletești, acțiunea amplă, dinamică, te fac să nu mai poți lăsa cartea din mâini. Personajele care se înfruntă și viețuiesc în cadrul aceluiași loc, care își caută un rost în viață, cu nume reale sau schimbate, replici vii ale studențimii și lumii universitare din Clujul anilor '60 („*încă nenapocalizat*”, cum cu discreție ironie scrie autorul), dar și a „dulșelui târg al Ieșilor”, unde personajul principal va fi nevoit să-și continue studiul, exmatriculat printr-o decizie arbitrară a unui decan nu lipsit mai târziu de notorietate, îți dau senzația că parcurgi o epopee.

Radu Ulmeanu redă magistral, în *Siberii*, aspirația spre libertate, spre exprimarea liberă și activitatea creatoare a unei întregi generații de tineri, de certă și reală valoare, afirmați în anii '60 sau mai târziu, după anii '90, în a doua jumătate a secolului XX, pe băncile universității din Cluj, Iași, București sau în orașele de unde provin: Scuteni, Arad, Oradea, Huedin, Baia Mare etc.

Zecile de personaje care animă paginile romanului „*Siberii*” – efigii artistice ale unor personalități pozitive sau negative, în devenire sau deja afirmate – poeții Ion Alexandru, Gheorghe Pituț, Geo Dumitrescu, Ion Gheorghe, Gabriela Melinescu, Horia Zilieru, Corneliu Sturzu, Negoită Irimie, straniu pictor în formare Ioan Munteanu – „Ione” (plecat din Cluj la București la numai 22 de ani, unde pictează tavanul Teatrului Pod de la mansarda Casei Studenților, ajunge ucenicul favorit al maestrului Corneliu Baba, care îl consideră „geniu” și mai apoi avea să se sinucidă, deziluzionat în dragoste, la numai 24 de ani, admirabil schițat în câteva fraze), ca și ale unor reale personalități cu numele schimbate în roman, Mircea Mocanu, Nicu Pospai, Puiu Candia, Milu, Marcel Fugaciu, Adrian Velichi, cu răsul său homeric, Mitică Păpușoi, Maricel Voinea, Titus (Coco) Negreanu, Petru Cionteleu – cumplit personaj dostoevskian, Liviu Scamă, Melania Cora, Emil Moldovan, **Dan Codrea**, un eminent prozator dispărut și el prematur, pictorul Ion Apetroaie, genial artist plastic și poet ieșean care se va sinucide spectaculos în Iași; apoi numele cvasi-real al unor tineri în curs de afirmare, dintre care îl amintesc doar pe cel a lui Pantiș, actualmente un excepțional eseist, de vastă cultură, care se întreține cu greu în acea epocă de incipientă deschidere, îndurând rigorile unei boeme sărăcăcioase, plină de privațiuni.

Ca să prezint sumar biografia autorului acestui veridic, complex, epopeic roman, mă voi folosi la început de fragmente din prefața admirabil scrisă de poetul Ion Cristofor, la „*Siberii*”: „...În 1966, când Geo Dumitrescu îl prezenta cu un grupaj de versuri în revista *Contemporanul*, vocea sa nu e deloc cea a unui începător. La acea dată, Radu Ulmeanu era deja posesorul unui lirism matur, eliberat de orice influențe. Desigur, în climatul dominat încă de rămășițele dogmatismului proletcultist și de cenzura tot mai perversă, o asemenea voce își găsea cu greu audiența în paginile revistelor și ale programelor editoriale.”

Născut la 25 ianuarie 1946, la Ulmeni, județul Maramureș, adolescentul și mai apoi tânărul viitor romancier voise cu obstinație să se consacre exclusiv literaturii: „Singura lui preocupare era să scrie, să devină poet”, cum el însuși mărturisește. Spun „binecuvântată” pentru că aceste peregrinări l-au făcut să cunoască profund viața românească, asemeni junelui Eminescu, „străbătând cruci și curmeziș ținuturile românești” de acum reunite într-o singură țară, dar aflate sub stăpânirea aceluși moloh întunecat și sângeros – comunismul – care se întinsese, venind din U.R.S.S., pe întreaga Europă răsăriteană cu excepția Greciei și a Finlandei.

A fost ziarist la „*Cronica sătmăreană*” (1968), la numai 22 de ani, profesor la mai multe școli generale: Beliș, județul Cluj (1968 - 1969), Sătmărel (1969 - 1970), Botiz (1970 - 1971), Agriș (1971 - 1975), Școala nr. 7 din Satu Mare (1975 - 1989), revoluția din decembrie găsimu-l în aceeași stare de.. nesupus: „*Cam toată viața lui* – scrie autorul romanului despre personajul său principal – *fusese o confruntare cu Autoritatea. Indiferent care ar fi fost ea; a părinților și fraților mai mari, a soției, când a fost cazul; autoritatea școlară, apoi cea a statului, reprezentată de angajator, șefi sau șefuleți (când era într-un serviciu oarecare), sau de milițeni, când, în epoca lui Ceaușescu, aceștia îi vânau prin orașe pe tineri; ...mai apoi, mult mai temută, ascunsă fiind, a serviciilor secrete, Securitatea acționând insidios, prin informatori instruiți și asmuțiți asupra cercului de scriitori în special, recrutați dintre amici pe care nu i-ar fi suspectat, în ruptul capului, de așa ceva.*”

Romanul *Siberii* îl putem pune alături, fără teama de a greși, de capodopera „*Cel mai iubit dintre pământeni*”, fiind un „roman complet”, după definiția utilizată de Nicolae Manolescu la caracterizarea operei de rezistență a lui Preda, în 1980, „...un roman complet: social, politic, sentimental, ideologic, psihologic, eseistic, senzațional și polițist, frescă a unei lumi și analiză a unui eșec în dragoste, cronică de familie și spovedanie a unui invins.” Dacă eroul principal, Victor Petrini, asistent la Facultatea de Filozofie, așteaptă împăcat sentința pentru crima pasională comisă, în anii în care „Era ticăloșilor” părea că se încheie odată cu sfârșitul „obsedantului deceniu” după ani de peregrinări, iubiri neimplinite, căstorie ratată, totul petrecându-se cum era și îngăduit atunci, numai în epoca Dej, Vlad, eroul central din *Siberii*, își începe lupta cu adversitățile sociale în adolescență, la 17 ani, ca proaspăt student la Filologie în Cluj, cu o singură idee călăuzitoare în minte și suflet, să se afirme ca poet.

Așa începe o lungă și neistovită luptă cu diversele obstacole în calea devenirii și afirmării sale; rezistența diversilor profesori sau colegi de studenție, unii vor fi mai târziu străluciți „opozanți – post factum” ai regimului comunist, alții vor ajunge romacieri celebri și chiar academicieni, dar la acea vârstă și epocă vor avea un comportament lipsit de strălucire, egoist, meschin, fiind prinși în „sistem” și taxați ca atare de autor, martor nemijlocit al comportamentului lor mai puțin demn.

Exemplul studentul medicinist de la Căminul studentesc Avram Iancu – cu nume ușor schimbat; Augustus Buzatu, „un student care, probabil în schimb serviciilor sanitare, dacă nu și al altora mai discrete, avea grațuitate la cazare și masă. Omul fu excesiv de aspru cu el”; sau a profesorului universitar, strălucitul eseist și monografist de mai târziu, Mircea Zăciu, care la vremea aceea, în vârstă de aproximativ 35 de ani este un ambițios, un zelos culturnic care nu se dă în lături de la nimic pentru a-și impune personalitatea, ascensiunea universitară, exmatriculând studenți care mai târziu vor deveni remarcabili poeți, „...din aceeași răcă a unui decan ce se vedea neglijat de propriii studenți ce, din postura de învățăței cumiți ai dogmelor staliniste în materie de literatură, sau de ciraci în aventurile lui promiscue în zona

deviației sexuale de care se spunea că suferă to'arășul, eșuaseră, din perspectiva lui.”

Memorabilă este descrierea, comentarea și concluziile formulate în legătură cu personalitatea lui Nichita Stănescu, musafir al meleagurilor sătmărene în martie 1980, cu doar trei ani înainte de moarte: „*La vârsta de atunci, de 47 de ani, din cauza bolii își pierduse deja toți dinții și molfaia cu dificultate câte ceva, iar la masă cu alții prefera să nu mănânce nimic, pentru a nu le oferi un asemenea spectacol dezolant... Cu toată lipsa podoabei dentare, nu avea nimic din aspectul jalnic al unui bătrân și cu atât mai puțin al unui bolnav, căci reușea să-și păstreze în orice ocazie alura impunătoare.*”, precum și dialogul, întrecerea poetică, ce are loc atunci între Nichita și Vlad – o etalare în versuri a două personalități lirice, două voci de profundă și pregnantă originalitate.

Titlul „*Siberii*” mai poate fi pus alături și de celebrul „*Cu sânge rece*”, primul mare „roman de nonficțiune” al literaturii americane, al lui Truman Capote.

Există în „*Siberii*” pagini de o fină și minuțioasă descriere a stărilor sufletești ale unui adolescent care se apropie pas cu pas, prin raționamente aparent „logice”, de crimă asupra propriei persoane – de sinucidere... Sau relatările la fel de minuțioase într-un șir de scrisori absolute autentice din toamna anului 1974 în care tânărul prozator **Dan Codrea** descrie halucinanta atmosferă din secția de psihiatrie a Spitalului Militar unde este internat pentru clarificarea situației sale militare.

Obsedantă rămâne și mica odisee a protagoniștilor în drum spre Occident imediat după Revoluție, când Vlad, adolescentul nesupus de odinioară, ajuns acum bărbat în toată firea, se aventurează până în Olanda, la celălalt capăt al Europei, pentru a-și materializa visul de a edita o revistă, de a pune pe picioare o editură prin achiziția unei mici tipografii, de a deveni un liber profesionist și întreprinzător în singura industrie pentru care se simțea chemat și căreia îi dedică toată energia, tipărirea cărților de literatură, așa cum au făcut-o și iluștrii săi predecesori, formați de Școala Ardeleană.

În final trebuie neapărat menționat succesul Editurii *Tribuna*, care a avut un stand meritoriu la Târgul Internațional de Carte Gaudeamus (pavilionul Romexpo, București, 22 – 26 noiembrie 2017) și unde romanul *Siberii* a fost lansat cu succes, vineri 24 noiembrie, fiind prezentat de către poetul, eseistul și criticul literar **Barbu Cioculescu**.

De față au fost printre invitați academicianul, criticul și istoricul literar, profesorul universitar **Ion Pop**, exemplarul poet și romancier, dar în special imbatabilul publicist **Liviu Ioan Stoiciu**, profesorul universitar, romancier și fost ambasador al României în Portugalia și Brazilia, **Mihai Zamfir**.

Trebuie apreciată impecabila tehnoredactare a romanului, practic fără greșeli (infime și ne semnificative la un text ce se întinde pe 439 de pagini), coperta (autor Ovidiu Petca) și mai ales valoarea indubitabilă a romanului care trebuie promovat în mod special, așa cum a făcut-o cu succes o altă editură ardeleană – **Charmides** din Bistrița – cu volumele pe care le-a tipărit, din care îmi permit să amintesc romanul de mare succes la critică și cititori – **Ploile amare** de Alexandru Vlad (2011), care a luat Premiul OBSERVATOR CULTURAL, Premiul POESIS, Premiul PAVEL DAN și Premiul Uniunii Scriitorilor din România pe anul respectiv ridicând prestigiul editurii care mai apoi a fost și ea premiată..

Era absolută nevoie de un roman „*Siberii*”, de acest fragment istoric al existenței umane și al literaturii române, pe o durată de peste 50 de ani, incluzând și perioada interminabilei tranziții postrevoluționare, magistral recreată artistic, fără de care generația de astăzi nu va putea înțelege, oricâte cărți de istorie și tratate științifice va citi, ceea ce s-a petrecut cu adevărat cu poporul roman, cu conștiința sa de sine, în deceniile de dominație comunistă și post comunistă.

Radu Ulmeanu redă magistral, în *Siberii*, aspirația spre libertate, spre exprimarea liberă și activitatea creatoare a unei întregi generații de tineri, de certă și reală valoare, afirmați în anii '60 sau mai târziu, după anii '90, în a doua jumătate a secolului XX, pe băncile universității din Cluj, Iași, București sau în orașele de unde provin: Scuteni, Arad, Oradea, Huedin, Baia Mare etc.

Mariana Șenilă-Vasilu

Sub semnul Centenarului

Paradisul pierdut (VI)

În 1905 Câmpenii au ars din temelii din cauza exploziei provocate de aprinderea involuntară a salpetrului păstrat de locuitori pentru fabricarea prafului de pușcă, în eventualitatea unui atac al ungarilor. Singura porțiune rămasă neatinsă de foc a fost Valea Caselor, o uliță care se prelungea dincolo de partea locuită încă vreo trei-patru kilometri prin pădure. Salvarea ei s-a datorat izolării de restul comunei și a strămtorării sale progresive care a luat forma unui tunel vegetal, îngust, umbros și umed ce se întindea până la poalele Certegii. Numele l-a luat de la casele care mărgineau, pe o parte și pe cealaltă, cam o treime din lungimea lui. Rămasă intactă până prin anii 1960-1970, ulița era singura mărturie a felului în care arăta localitatea înaintea incendiului. După deceniul al șaptelea al secolului trecut, Valea Caselor a suferit modificări, s-a construit mult, prost, urât, locul vechilor case cu târnaț, tivit cu ghivece de flori și acopriș de șindrila, l-au luat niște case oarecare acoperite cu țiglă, funcționale și fără niciun haz. Înghesuite unele în altele, din criză de spațiu, casele au ocupat spațiile libere, altădată loc de joacă pentru noi. Pe hașporul/tăpșanul din apropiere, băteam cu mult foc "tri și fuga", oină adică, și "piu", alias țurcă, denumire onomatopeică imitând sunetul pe care îl scotea mica bucătică de lemn când era lovită cu putere. Deasupra hașporului, panta puternic înclinată a dealului era loc de derdeluș și întreceri cu săniile. Casă lângă casă, pe vechiul nostru loc de joacă s-a construit un fel de minicartier. Copiilor nu le-a rămas decât pădurea și dunga apei. Până și drumeagul de odinioară, pe care circulau cel mult caii și căruțele, a ajuns să fie invadat de mașini...

Locul în care erau ridicate casele, pe dreapta ori pe stânga văii, atesta bunăstarea sau sărăcia celor ce locuiau acolo: amonte, pe stânga, unde dealul era domol și teren mult și bun, erau casele celor înstăriți, mari, arătoase, cu grădini și fânaș în spatele lor; pe partea dreaptă, la poalele Țicului cel pietros și neprimitor, unde terenul era impropriu construcțiilor, casele erau puține și foarte simple, semn de stare precară, de sărăcie chiar. Pe astă parte neprimitoare își ridicaseră străbunicii paterni casa, una simplă și scundă, cu doar două camere de al căror tavan lăsat tata, foarte înalt (un glumeț îi trimisese tatei o carte poștală pe care, la adresă, scrisese doar atât: "Celui mai înalt om din Câmpeni", iar cartolina, fără nicio altă specificație ajunsese la noi acasă!), dădea cu capul. Singurul lux al casei era târnațul la capătul căruia, în iunie, înflorea o tufă de trandafiri de dulceață al căror miros mă înnebunea, și două tufe imense de liliac, la fel de înmiresmate. Cât despre grădină... Primăvara, când săpam terenul ca să cultivăm câte ceva, începeam prin a culege pietrele ce păreau că se înmulțiseră peste an, atât de sec și dur era zisul pământ. La săpat, de la o vreme, am avut și ajutoare, iepuri sălbatici ce-și făcuseră vizuină taman în straturile de morcovi. Miloasă peste poate, mama s-a prefăcut că nu vede dezastrul produs de ei. Ba au scos și pui... Bine că barem iepurii se puteau bucura de roadele puține și sărace ale grădinii noastre. Nu erau unici locatari, mai erau și cârțițele, care își făceau de cap, venea și vulpea ademenită de piuitul puilor de găină, iar într-o toamnă mama a aciuiat un pui de barză cu aripa ruptă, care nu se putuse ține de stol: l-a bandajat și, până la întoarcerea berzelor în primăvară, a rămas în bucătărie la căldură și mâncare. Și, parcă n-ar fi fost de ajuns, mama a găsit și un pui de vereriță, pe care l-a crescut într-un mașon. Când pleca undeva în vizită, mama lua în geantă și puiul de vereriță, care pui într-o bună zi a... fâtat în ea. Așa a aflat mama că puiul era de fapt o femelă căreia hormonii îi daseră ghes la păcat. După o vreme, vererița a fugit în pădurea din spatele casei, semn că avea un partener, dar chiar și

mai târziu a continuat să coboare pe gard, până la prunul în care mama îi punea nuci. O adevărată arcă a lui Noe, casa noastră. Paradisul în care am crescut era populat mai mult cu vietăți decât cu oameni; adulți, în niciun caz, aceia sunt plicticoși și nu înțeleg niciodată nimic. Și-i atât de greu să le tot explici, cum spunea Micul Prinț.

Comuna Câmpeni a evoluat înspre orașel și pe măsură ce creștea, cum suprafețele de construit rămăneau aceleași, oamenii au trecut la faza alpinismului arhitectural invadând până și pereții stâncosi ai "namilei cele negre și înfoiate", care atât de mult îl impresionase pe Iorga. Cățarate pe stâlpi de lemn ca pe niște picioroaie lungi și subțiri, agățate de peretele vertical și abrupt, casele aduc cu mănăstirile budiste din China, cocoțate la înălțimi amețitoare deasupra fluviului. Senzația de gravitație, și într-un caz, și în celălalt, dispare, lăsând loc celei de imponderabilitate - casele nu stau, ci plutesc. Podurile și podețele care țopăie dintr-o parte în cealaltă a văii, după cum sunt așezate casele, dau uliței ceva din aerul unui peisaj japonez. La toate acestea se adaugă cele cinci mori care îmblăceau apa până la Certege, precum și iazurile prin care își alimentau cu apă roțile. De fapt, ulița ar fi putut fi numită și *Valea morilor de apă*, precum secvența „Satul morilor de apă” din filmul-testament al regizorului Akiro Kurosawa, intitulat "Anotimpuri". Sau *Valea iazurilor*, după șleurile prin care era trasă și pusă la trudă apa ce învătea zi și noapte roțile morilor. Iarna, când gerul e năprasnic, apa îngheață pe roți în spectaculoase stalactite, care în lumina rece și sticloasă creeau un decor feeric, de basm. I s-ar putea la fel de bine spune, după modelul american al Căii tornadelor, *Valea furtunilor*. Vara, când căldura este excesivă și aerul umed, velenii știu că urmează una din acele furtuni devastatoare specifice Apusenilor, mai cu seamă acestei zone. Ies în drum și privesc cu multă îngrijorare în direcția Certegii, de unde vin îndeobște buhulturile. Mai întâi apar cocoloașele imense ale unor nori înfoiați și albi, după care, treptat, cerul începe să se întunece. Când căpăta culoarea cenușiu-violet, știam că izbucnirea furtunii era iminentă. Conform obiceiului local, atunci înfîgeam zdravăn toporul în treapta de stejar din fața casei, ca s-o apere de trăsnet cum se credea. Iar dacă la biserică se trăgea a alarmă clopotul - pentru îndepărtarea furtunii! -, nu știam cum să intrăm mai iute în casă. Ce urma... Greu de găsit cuvinte potrivite să descrie o astfel de furtună din care ai senzația că nu vei mai scăpa viu. Niciunde și nicicând n-am mai trăit cu atâta înspăimântată intensitate furia vreunei furtuni - efectul de joc diabolic al fulgerelor ce se urmau unele după altele la intervale parcă din ce în ce mai scurte - și nici gigantesca hărmălaie a trăsnetelor și tunetelor din ciocnirea furibundă a norilor. O noapte cu furtună în Apuseni are ceva apocaliptic, îngrozit te întrebi dacă mai apuci ziua de mâine. Casa tremură și se cutremură din temelii, trăsnetele par să cadă asupra-i, șuvoaiele de apă de ploaie spală muntele, și așa dezgolit, cărând cu sine un amestec de pietriș cu puținul pământ ce acoperea coasta abruptă. Cărăuș bezmetic, șuvoiul umplea curtea vechii case cu o viitură care uneori acoperea fereastra mică din spatele ei. A doua zi, să te iei cu mâinile de cap, gândind cum să urnești doar cu brațele tonele de viitură depusă. Însă după noaptea de teroare petrecută, nimic nu era mai frumos decât cerul de un albastru saturat și limpede și nimic mai strălucitor decât lumina solară, de parcă cer și lumină ar fi fost spălate și lustruite. Oglindite în picăturile de ploaie rămase aninate încă de crenguțe și de vârful frunzelor, razele solare se împrăștie în risipiri de curcubeu. În nerozia ei hulpavă, lumea aleargă după bogății atunci când natura îi oferă

cu prisosință, fără trudă și gratis cele mai mari splendori.

Câmpănarilor pun furtunile pe seama radiațiilor unor presupuse zăcăminte de uraniu sau magnetismului terestru mai puternic decât în altă parte. Prezența repetată a unor echipe de geologi pe Vale, care veneau, scormoneau în măruntaiele muntelui, luau mostre, închideau la loc săpătura și plecau, a indus această idee care nu știu în ce măsură are suport real. Oricum, fenomenul avea nevoie de o motivație, iar aceea a misterioaselor zăcăminte de uraniu părea cea mai logică și la îndemână.

De la penultima moară de pe Vale, zisă moara lui Nuț, și până la cea din urmă, a lui Dinu Gali, peisajul e de frumusețe sălbatică fără egal. Pădurile dese de brad urcă muntele până în vârf pe ambele părți. Trecând vijeliosă printre ele, apa se luptă să-și taie vad în patul de stâncă. Se izbește, spumegă furioasă când dă de bolovanii imenși, îi sare sau, când nu-i poate încăleca, îi ocolește, pentru ca la primul prag de piatră să se prăbușească sleită de puteri în bulboane adânci, unde stă ascuns păstrăvul. Pe timp de secetă, firul de apă e subțire și leneș, dar după vreo furtună mai mare, o dată ce se umflă și, clocotind mânios, cară la vale tot ce-i iese în cale, de la bușteni putreziți la imense rădăcini de copaci și bolovani, rupe malurile cu brazi cu tot și năruie poduri. Plină de pește altădată, apa era terenul nostru de joacă unde ne îndemnam să prindem mrețele cu mâinile. După care, încă uzi, ne porneam la căutat fragi și zmeură în tufișurile de la marginea pădurii. Că ne mai și urzicam sau zgâriam, n-avea nicio importanță, gustul dumnezeiesc al fructelor de pădure ne răsplătea regește măruntele suferințe îndurate. Există încă ceva pe Vale, un izvor ce țâșnește direct din piatra muntelui, rece ca gheața și aromatizat de la plantele din jur, dar mai ales de la jgheabul de brad prin care curge. Indiferent dacă îmi era sete sau nu, beam din apa aceea limpede, curată și dulce, simțind cum mă purifică și mă sfințește pe dinăuntru. Țărâu/izvor aveam și în dreptul casei noastre, și la școala la care învățam, care se numea chiar așa, școala de la Țărâu, însă gustul apei lor nu se compara cu cel al izvoarelor de munte și, pe deasupra, apa era alterată de trecerea sa prin țeava metalică. Doar amenințat cu arma ar bea un moț adevărat apa călăie și plină de clor de la "ghivetă". După decenii petrecute dincoace de Carpați, tot nu m-am obișnuit cu gustul insipid al apei și continui să aștept acel miracol care să facă să curgă la robinet apa autentică de munte.

Înclinația pantei de la Certege la Câmpeni era suficient de mare ca să ne putem lua la întrecere cu săniile. Singura teamă, dat fiind că drumul trecea printre păduri, erau lupii. Cum ziua eram la școală și după-amiaza ne făceam temele pentru a doua zi, răgazul rămas pentru săniuș era seara, când singurele surse de lumină la acea oră târzie erau luna sau albul zăpezii. Urcam peste doi kilometri pe jos, efort răsplătit de plăcerea coborării pe sanie însoțită de chiotele noastre de bucurie la care răspundea din străfundurile pădurii, cu urlete tânguitoare, lupii. Vecinătatea lor în acea vreme, până să se dezlănțuie nesăbuita lor vânare, ne era familiară; dimineața, pe zăpada din curte, le vedeam urmele, fuseseră acolo peste noapte. Poveștile cu oameni mâncați de lupi erau niște scorneli și nimeni nu putea aduce o probă concretă în acest sens, lupii atacau oameni doar în fantezia impresionantă a cătorva. Sau când, amețiți de băutură, adormeau în zăpadă și, înghețați, intrau în *somnul albastru*. Singurul animal de care se tem lupii este... omul. Cam tot pe atunci se pornise nenorocita campanie stahanovistă de stărpire a lupilor cu orice preț, prin împușcare sau prin otrăvire. Revistele de vânătoare, în loc

O noapte cu furtună în Apuseni are ceva apocaliptic, îngrozit te întrebi dacă mai apuci ziua de mâine. Casa tremură și se cutremură din temelii, trăsnetele par să cadă asupra-i, șuvoaiele de apă de ploaie spală muntele, și așa dezgolit, cărând cu sine un amestec de pietriș cu puținul pământ ce acoperea coasta abruptă.

să protejeze lupii, îi prezentau ca pe o amenințare, incitând lauciderea lor. În realitate ei fac serviciul de sanitari ai pădurilor; necrofagi, se hrănesc cu hoituri și nu atacă decât animalele slabe sau bolnave, ducând la o mai bună selecție a lor. Eradicarea furibundă a lupilor a umplut DCA-urile cu pieile mândrului simbol al dacilor. Multă vreme după aceea, pe Vale nu s-a mai auzit tânguitorul lor urlet, însă folosirea stricninei a răpus în același timp păsările răpitoare și animalele care se hrăneau de astă dată din hoiturile lupilor otrăviți. Crima se multiplica în progresie geometrică, iar pierderile au fost imense, ireparabile. În timp ce Vestul european se străduia să repopuleze pădurile cu lupi, la noi masacrul era în toi. Ba, pe criterii economice, se trecuse și lauciderea pelicanilor pe absurdul motiv că aduc mari pagube pescuitului. Bucur Schiopu împușcase la începutul anilor 50 caii, *avem tractoare, la ce ne mai trebuie cai?*, argumenta el. Alții, cu gândire asemănătoare sinistrului personaj, s-au dedat exterminării frenetice a carnivorelor din pădurile noastre și din Delta. Cum zice ardeleanul, minte multă da' nu-i tăta bună. Prins în flagrant, un important ministru bavarez, pentru vina de a fi împușcat un lup, cu toată înalta lui funcție, a fost dat în judecată pentru braconaj. Faptul a fost comentat și dezbătut ca o crimă în revista belgiană "L'Oiseau" de prin anii 1980... Pentru un singur lup? Da, pentru un singur lup împușcat. Vânătorile organizate de Ion Țiriac la Balce se încheie cu hecatombe de mistreți uciși. A făcut cineva ceva ca să oprească și acest masacu absurd? Nu! Pușca și cureaua lată, ce nerozi am fost odată! Și mai suntem încă. Parafrazându-l pe Malraux, zic și eu: secolul XXI va fi ecologic sau nu va fi deloc.

În Vale se petrec destule lucruri stranii pentru un ochi sensibil și scrutaător, printre care și fenomenul numit "lumina neagră". Puțini sunt cei care i-au dat atenție și încă și mai puțini cei care au vorbit despre el. În plină zi senină de vară, lumina capătă o nedefinibilă și subtilă strălucire întunecată pe care am numit-o "lumină neagră". "Cum o să fie lumina neagră?", mi s-a replicat cu indignare de către o persoană în fața căreia am folosit termenul. Într-adevăr, în ochii neexersați ai majorității, obișnuită doar să privească, nu și să vadă, fenomenul este imperceptibil, inexplicabil și inacceptabil. Pe deasupra, așa ceva e și greu de tradus în cuvinte, eu însămi sunt conștientă că am prea puține șanse de a-l transpune într-o exprimare accesibilă. Există lucruri subtile și sensibile în om și natură care n-au corespondent în cuvinte, de vorbele care se împiedică neputincioase sentimentele, de exemplu. Sau muzicalitate în pictură, despre care se vorbește și se scrie perifrastic. Așa se petrec lucrurile și cu "lumina neagră", fenomen destul de frecvent în acea Vale din Apuseni. Vara uneori, când soarele strălucind din țării desparte tranșant partea luminată a unui peisaj de cea umbrată, cea dintâi devine neobișnuit de strălucitoare, topindu-se în lumina solară, pe când cea umbrată se înecă într-o masă întunecată, nedistinctă, compactă și puternic închisă. Vagul contur al părții luminate, perceput cu intermitență, pare să tremure din cauza strălucirii sale electrice. Bizar lucru, într-un astfel de moment lumina devine... neagră. În afara acelei văi, n-am mai văzut decât o singură dată respectivul fenomen, și tot o singură dată l-am găsit pomenit în volumul lui M. Minaert dedicat luminii și culorii în natură.

De la moara lui Dinu Gali, cea care închide tunelul vegetal, începe Țara Țopilor. Înglobați din comoditate sub o unică denumire, cea de moți, în realitate în Apuseni există trei grupuri etnice distincte: *țopii*, care trăiesc pe vârfurile munților; *moții*, locuitorii de mijloc, trăitori pe dealuri, și *mocanii*, așezați la poalele Apusenilor. Auzim deseori folosit termenul depreciativ de "țoapă/țoape" și de tot atâtea ori se face confuzia cu denumirea de *țopi*. Or, nimic nu e mai greșit și jignitor pentru locuitorii Apusenilor, drept care în ultimul secol, aceștia au evitat să-și mai recunoască descendența din *țopi* și-și spun moți. Până și în "Dicționarul limbii române

moderne", editat de Academia Republicii Populare Române în 1958, se face confuzia între cei doi termeni: "țoapă", *persoană cu apucături grosolane, bătăran. Din Țop - sic!-, și "țop", zuluț, p. ext. coadă împletită; panglică îngustă pe care și-o împletesc fetele la cosițe. Sas, tsop (germ. „Zopf")*. Deși eronată, explicația ultimă a cuvântului "țop" ajută totuși la lămurirea confuziei din prima definiție și iată cum. Pe la sfârșitul secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea, familiile bucureștene cu stare angajau personal domestic feminin cu precădere dintre săsoaice, mari gospodine, foarte curate și eficiente. Or, din cauza cozilor împletite cu panglici - *tsop* - li s-a spus "țoape". Extins la condiția acestora, numele a fost dat în derâdere și celorlalte femei, iar mai apoi și bărbaților de condiție inferioară, lipsiți de "manere", vorba lui nenea Iancu, educație și care purtau cozi împodobite cu panglici. Altfel stau lucrurile în cazul denumirii de "țop", care avea o clară semnificație etnografică: el definea un grup de locuitori din Apuseni ce purtau acele cozi împletite, *zopf* sau *cioci*, după care puteau fi ușor recunoscuți. Cum se numeau și înainte, nu știu, dar în mod cert, numele de țopi/purtători de cosițe împletite și înodate, li s-a dat de autorități după ocuparea Transilvaniei de către austrieci. Urcând sus de tot în munte, am mai apucat să văd bărbați foarte bătrâni purtând încă *cioci*, iar femeile toate, fără excepție, înainte de Războiul al Doilea Mondial, și încă o vreme după aceea, purtau și ele cozi împletite. După *ciocii* împlețiți cu care sunt reprezentați în gravurile de epocă, Horea, Cloșca și Crișan nu erau moți, ci țopi. Locurile lor de naștere confirmă acest fapt.

Satul Certege cu crângurile sale, numărând doar câteva case fiecare, face intrarea în țara Țopilor. Se poate ajunge acolo parcurgând cei șase-șapte kilometri de la Câmpeni până la moara lui Dinu Gali, cât ține Valea, după care există două variante: fie abordarea directă a dealului/muntelui, urcuș dificil din cauza pantei foarte înclinate, fie ocolindu-l pe cele două văi ce-l înconjoară, după care urmează tot urcuș, însă mai lin. Cu toate dificultățile, cei din crângul Alexandreștilor preferă urcușul direct, pe cărăruia îngustă și piezișă de un lat de palmă ba cărând pe deasupra și desagii grei de cumpărături în spinare. Fie vară, fie iarnă, sunt nevoiți să facă drumul asta săptămânal, dacă nu până în Câmpeni, cel puțin până la moară, unde există unica boltă/magazin sătesc din zonă de unde își pot procura cele necesare, de la fotoghin/petrol lampant, sape, coase, seceri și cute/piatră de ascuțit coasa, fitil de lampă și până la ulei, zahăr, orez, chiar și bomboane zise "de mătase". De jos, de la poalele Certegii, nu pare cine știe ce greu de urcat, însă pe măsură ce înaintezi, dealul parcă te respinge. Un pas greșit pe cărarea foarte îngustă, o clipă de neatenție și te-ai putea prăvăli în Vale de la o înălțime amețitoare, atât de piezișă e panta. Privind în vale de la jumătatea dealului, te ia cu vertij, nu poți înainta decât privind la un pas în fața ta ca să nu te ia cu amețeală. Pe măsură ce urci simți cum ți se pune plumb în picioare, cum inima bate nebunește și creierul zvâcnește de să spargă cutia craniană, în timp ce valuri de transpirație te inundă. Mai sus de jumătatea dealului e un fel de popas în care dai de o fântână. Să te ferească Cel-de-Sus să faci negliobă ca, înfierbântat de efort, să bei din apa rece-gheață! "Aprinderea de plămâni", congestia pulmonară, a fost și este unul dintre marile pericole care-l pasc pe necunosătorul care poate plăti cu viața nesăbuița de a bea din apa rece a fântânii. În Apuseni s-a murit și se moare încă de boli pulmonare, iar TBC-ul a făcut ravagii aici, unde, în mod paradoxal, bolnavii de TBC din țară sunt trimiși să se vindece la sanatoriul din Câmpeni.

De la fântână îți zici că nu mai e mult de urcat, deși încă nu se vede ulmul uriaș, punctul de reper din vârful dealului, dar de-abia de acolo începe partea cea mai scurtă, însă și mai grea decât tot ce s-a străbătut. Peria holdei galbene de grâu îmbracă înșelător rotunjimea dealului mascând și panta (Apusenii sunt singurii munți din țară cultivați până la această

înălțime, tocmai din cauza dealurilor mai domoale). De la marginea lanului în sus, ochii caută reperul știut - ulmul! Ca într-un răsărit de soare african, când astrul apare bucată cu bucată, tot așa apare și ulmul din Alexandrești. Întâi i se vede vârful întunecat și rotund, apoi imaginea lui capătă consistență, pentru ca în cele din urmă să apară în toată grandoarea și splendoarea lui, de adevărată catedrală barocă vegetală, cu o cupolă imensă care-i aduna la poalele sale, de sărbători sau duminicile, pe

locuitorii din cele cinci căsuțe din Alexandrești. Iarna, sub ulm se încingea jocul de-a bulgăreala a pușinilor copii ce înveseleau cu strigătele lor bucuroase atmosfera mohorâtă. Cei mai mulți erau băieții Sofiei, văduvă de război, rămasă cu opt copii pe cap, din care patru erau băieți. N-a avut parte de ei, doar unul singur a supraviețuit, așa că nu ne mira s-o vedem veșnic îmbrăcată în negru. Cu toată viața ei grea, presărată cu atâtea morți, în resemnarea ei rămăsese blândă, primitoare și înțeleaptă. Uscată ca un svarog, cu fața puternic ridată, cu părul alb-cenușiu acoperit de basmaua neagră și mâinile noduroase de cât fusese muncită, păstra totuși în ochi o permanentă undă de zâmbet și bunătațe. Am iubit-o pe femeia asta ca pe o bunică de care n-am avut parte. Îmbrățișarea ei stângace era totuși plină de căldură și afecțiune. După ce toate ale ei au dispărut - casa a fost dărâmată, falnicul cireș din fața casei tăiat și făcut boci/butuci, grădina călcată în picioare, merii și prunii culcați și ei la pământ de o făptură lacomă și îngustă la minte -, în amintirea mea continuă să stăruie făptura ei firavă ghemuită lângă soba din târnaț, cu chipul luminat la apariția noastră în capătul urcușului. În viața mea n-am mâncat pâine mai sățioasă și gustoasă și nici lapte mai bun decât cel pe care, grijulie și nu murim de foame, ni le întindea de cum soseam. Plânsul ei înfundat la moartea ultimului său fecior, fața chinuită, schimonosită de durere îmi amintesc de chipul *Fecioarei plângându-și Fiul* al pictorului italian Mantegna. Icoană a durerii, acesta era chipul Sofiei jelindu-și fiul ultim mort la doar 23 de ani. Când s-a stins Sofia nu știu, în vremea aceea eram prinsă de studii la Institutul de Arte de la Cluj. Departe de casă, luată de vârtejul programului și al examenelor, îi neglijam pe cei dragi... Într-o bună zi mi s-a spus simplu că Sofia a murit. În acea clipă am avut o strângere de inimă, muștrându-mă pentru egoismul meu. Într-un târziu, am urcat dealul și m-am oprit la capătul lui, acolo unde e țințirumul Alexandreștilor, unul mic și invadat de ierburi înalte și încălcite care acopereau crucile. N-am reușit să descopăr care era mormântul Sofiei, toate arătau la fel, o cruce la căpătâi și atât. Moții și țopii n-au extravaganta pretenție a perpetuării memoriei dincolo de mormânt, ei se dau pământului cu umilniță și modestie, cu afecțiune chiar, ca și cum s-a culca în brațele alintătoare ale mamei. Am aprins o lumânare de sufletul celor adormiți în țințirumul din capătul dealului. Cu toții îmi fuseseră dragi și apropiați și tuturor le eram într-un fel rudă. Făceam și eu parte din neamul demn, aspru și generos al moșilor, a căror icoană simplă și dureroasă a fost Sofia, bătrâna din Certege.

Înglobați din comoditate sub o unică denumire, cea de moți, în realitate în Apuseni există trei grupuri distincte de locuitori: țopii, care trăiesc pe vârfurile munților; moții, locuitorii de mijloc, trăitori pe dealuri, și mocanii, așezați la poalele Apusenilor.

hoinar

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești a găzduit Târgul Cadourilor de Paște, eveniment organizat de AnSil Events, în Complexul Expozițional Casa Cărții, în perioada 30 martie-1 aprilie. Manifestarea a reunit expozanți din Argeș și din alte județe, care au prezentat produse tradiționale, articole de vestimentație handmade, artizanat, vase și decorațiuni din ceramică, bijuterii, dulciuri, jucării și aranjamente florale. Evenimentul a mai cuprins spectacole, susținute de membri ai Grupului Folk P620, din cadrul Centrului Cultural Pitești, ateliere de creație, unde copiii și tinerii interesați, au fost instruiți să lucreze felicitări și decorațiuni cu specific pascal, precum și o inedită demonstrație de mulate de mâini.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, prezentarea cărții cu titlul „Brâncuși La Via Sacra, Târgu Jiu – România,

Ora Pământului 2018

Șapte Piese Biblice Despre Trecut, Prezent și Viitor, precum și a filmului-documentar, sub genericul „Interpretarea Biblică a Operei lui Brâncuși”, de Constantin Aninoiu. Originar din comuna Bălești, județul Gorj, Constantin Aninoiu, de profesie expert contabil este pastor evanghelist și autor a 40 de cărți cu tematică religioasă. La dublul eveniment de la Casa Cărții, distinsul om de cultură s-a declarat fascinat de gândirea și creația lui Brâncuși, menționând că a descifrat o serie de simboluri religioase în cele șapte opere ale marelui sculptor: Masa Tăcerii, Aleea Scaunelor, Poarta Sărutului, Crucea, Biserica, Masa Finală și Coloana Infinitului.

■ Centrul Cultural Pitești și Biserica Domnească Sfântul Gheorghe au organizat simpozionul cu tema “O jumătate de veac de la redeschiderea Bisericii Domnești din Pitești”, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul “Biografii de excepție cu Octavian Dărmănescu”. Originar din comuna Ștefănești, județul Argeș, Octavian Dărmănescu este licențiat în teologie, administrație publică, istorie-muzeologie, franceză-engleză, pedagogie muzicală și are doctorat în filologie. Până acum a publicat cărțile Convertirea prin literatură în anul 2007, Diversiuni lirice în 2012, Cartea Electronică Biserica Domnească Sfântul Gheorghe în 2017. La evenimentul aniversar, Octavian Dărmănescu le-a vorbit celor prezenți despre pericolul demolării Bisericii Domnești Sfântul Gheorghe, în timpul regimului comunist, sau mutarea lăcașului de cult, conform unor documente găsite în arhive, dar și despre salvarea și redeschiderea acestuia în anul 1968. “După 1968, a planat din nou pericolul demolării Bisericii Sfântul Gheorghe, la ideea Elenei Ceaușescu, însă Nicolae Ceaușescu a salvat-o în anul 1980 de furia soției lui”, a mai precizat Octavian Dărmănescu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, spectacolul aniversar, sub genericul „Robertto - 9”, prilejuit de împlinirea a 9 ani de la înființarea Trupeii de teatru Robertto. Înființată de artistul Robert Chelmuș, trupa este formată din copii și tineri, care urmează cursul de actorie, desfășurat de inimosul artist la Centrul

Cultural Pitești. De-a lungul timpului, aspirații la o carieră în domeniu au susținut numeroase spectacole, organizate cu ocazia evenimentelor emblematice ale urbei, dar au participat și la concursuri tematice, în mai multe orașe din țară, unde au obținut premii pentru prestația deosebită. Spectacolul „Robertto - 9” a cuprins recitaluri de muzică populară și modernă, de poezie și fabule, precum și piese de teatru și monologuri, pentru care au primit aplauze călduroase de la admiratori.

■ Centrul Cultural Pitești și Liga Scriitorilor Români Filiala Argeș au organizat ediția din luna aprilie a Cenaclului „Armonii Argeșene”. Manifestarea, coordonată și moderată de redactorul-șef al revistei de literatură Cuvântul Argeșean, scriitorul Nicolae Cosmescu a cuprins o discuție tematică și o lectură susținută de membri și simpatizanți ai ligii din propriile creații, precum și din operele altor autori. Andreea Popa, de la Cercul de Creație literară din cadrul Palatului Copiilor din Pitești a citit poeme recente, Anda Benția, tot de la Palatul Copiilor din Pitești a prezentat o proză, iar poeta Denisa Popescu a încântat auditoriul cu noile sale poeme. Medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu a delectat publicul cu lucrările sale, profesorul de limba și literatura română Vasile Ghițescu a susținut o scurtă prelegere literară, publicistul Gheorghe Mohor a citit un articol pe care l-a publicat recent despre poetul Ion Minulescu, iar medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu a citit și poeme semnate de președintele Ligii Scriitorilor Români Filiala Argeș, Adrian Mitroi. Poeta Simona Vasilescu a prezentat câteva dintre poemele sale, promotorul cultural Adina Perianu a citit o poezie scrisă de tânărul poet Ștefan Arsene, iar venerabilul scriitor Mihail Ghițescu a susținut o prelegere despre literatura actuală.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” și redacția revistei-document Restituiri Pitești au organizat lansarea primului număr pe anul 2018, al revistei-document Restituiri Pitești. Evenimentul editorial a fost moderat de redactorul-șef al publicației, lector univ. dr. Marin Toma, care a făcut o prezentare a materialelor publicate, precum și a semnatarilor acestora. Despre articolele publicate au susținut prelegeri tematice conf. univ. dr. Marius Andreescu, judecător la Curtea de Apel Pitești și istoricul Ionuț Zidaru, profesor și consilier local, ambii membri ai redacției revistei-document Restituiri Pitești, publicație trimestrială, editată de Centrul Cultural Pitești.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, o nouă lectură-spectacol, din cele mai recente creații ale poetului și graficianului Florin Nicolescu. Originar din municipiul Curtea de Argeș, autorul a absolvit Liceul Militar din Breaza și a lucrat la Institutul de Proiectări Argeș. Având chemarea artei, inspirație și pasiune pentru frumos, Florin Nicolescu revine periodic în atenția publicului interesat, cu lucrări de grafică, realizate într-o tehnică proprie, dar și cu poeme cu tematică existențială. Noul său eveniment cultural a fost pus în scenă împreună cu alți doi poeți de o sensibilitate aparte: Simona Vasilescu și Constantin Teodor Craifaleanu. Autorul și invitații săi au delectat publicul cu versuri pline de mesaj, întrebări și visări, dar și cu lucrări de grafică, expuse pe șevalete, alături de poeme și scrieri potrivite.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, medalionul literar, sub genericul „Din creația lui George Topârceanu”, susținut de scriitorul Ioan Nelu Vișan. Manifestarea a fost dedicată împlinirii a 132 de ani de la nașterea marelui poet, scriitor, memorialist și membru corespondent

al Academiei Române. Cu acest prilej, Ioan Nelu Vișan a vorbit despre viața și opera lui George Topârceanu, a recitat și citit poeme mai mult sau mai puțin cunoscute, semnate de marele om de cultură. Atmosfera a fost animată de intervențiile literare ale altor iubitori ai operei lui Topârceanu: medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu și specialistul în științele naturii, Radu Gava, care au prezentat aspecte interesante ale vieții și creației literare ale lui George Topârceanu.

■ Centrul Cultural Pitești și Asociația Eurosenior a Pensionarilor și Expropriaților din România au organizat în Sala Ars Nova, de la Casa Cărții, spectacolul muzical-literar, sub genericul „Vin Floriile cu soare”. La evenimentul care a stat sub semnul Zilei Internaționale a Poeziei a fost invitată de onoare, poeta Denisa Popescu. Manifestarea, coordonată de președintele asociației, Florica Bratu a cuprins recitaluri de muzică populară, ușoară și poezii, susținute de membri ai Ansamblului Folcloric Doruri Argeșene din cadrul Asociației Eurosenior, dar și o lectură oferită de poeta Denisa Popescu din creațiile sale. Cu acest prilej, poeta le-a dăruit tuturor artiștilor, câte un exemplar din volumul său de poezie, cu titlul „47”.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie Armand Călinescu și redacția revistei-document Restituiri Pitești a organizat colocviul cu tema „Istoria uitării: civilizații antice mai puțin cunoscute”. Manifestarea s-a înscris în proiectul cultural-educativ, sub genericul „Istorie și istorii cu Marin Toma”. „Mai mulți istorici încearcă să găsească momentul în care o așezare, o grupare devine o civilizație. Care a fost factorul declanșator al civilizației?! Războaiele, comerțul cu diverse populații au schimbat mersul civilizațiilor. Există un soi de revoluție în epoca bronzului, de unde au rămas cele mai multe artefacte, mai ales din Egiptul Antic, China, India, Mesopotamia, de la civilizațiile mayașă și aztecă din America de Sud, precum și de la civilizația Nok, din Africa”, a precizat lector univ. dr. Marin Toma, redactorul-șef al revistei-document Restituiri Pitești.

■ Centrul Cultural Pitești și Fundația culturală Liviu Rebreanu au organizat la Casa Cărții, lectura-spectacol, sub genericul „Eternul Feminin”. Manifestarea, coordonată și animată de poeta-profesoară Allora Albulescu, președintele Fundației culturale Liviu Rebreanu a cuprins recitaluri lirice din creațiile proprii, susținute de o serie de poeți și scriitori argeșeni: Maria Chirtoacă, Cristina Onofre, Zina Petrescu, Ecaterina Constantinescu, Constantin Teodor Craifaleanu, Dan Gumă. La eveniment au participat cu intervenții tematice profesorii de limba și literatura română Renata Alexe, Vasile Ghițescu, promotorul cultural Adina Perianu, dar și artistul Robert Chelmuș, care a interpretat piese de muzică ușoară.

■ Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești, Palatul Copiilor din Pitești și Inspectoratul Școlar Județean Argeș au sărbătorit Ora Pământului, printr-un spectacol muzical, care a avut loc sâmbătă, 24 martie, în Piața Primăriei Municipiului Pitești. Evenimentul, desfășurat pe fondul opririi iluminatului public, în intervalul 20,30 - 21,30, a fost susținut de Corala Colegiului Național I.C. Brătianu din Pitești, Ansamblul Dorulețul al Școlii Gimnaziale Tudor Vladimirescu din Pitești, elevii ai Palatului Copiilor din Pitești și Grupul Folk P620, din cadrul Centrului Cultural Pitești. Spectacolul a fost prezentat și animat de Andreea Dinuț, membră a Grupului Folk P620. Prezent la eveniment, primarul Municipiului Pitești, Constantin Cornel Ionică, a transmis un mesaj privind protecția mediului, prin folosirea judicioasă a resurselor.

CARMEN ELENA SALUB

Centenarul Unirii Basarabiei cu România

Primăria Municipiului Pitești și Consiliul Local au sărbătorit Centenarul Unirii Basarabiei cu România, printr-un ansamblu de

manifestări cultural-educative. La sediul primăriei a avut loc un simpozion științific, organizat în parteneriat cu Facultatea de

Teologie, Litere, Istorie și Arte din cadrul Universității Pitești. Tema Unirii Basarabiei cu patria-mamă a fost abordată și în cadrul unei dezbateri, organizată de Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie Armand Călinescu și redacția revistei-document Restituiri Pitești. La evenimentul coordonat de lector univ. dr. Marin Toma, redactorul șef al revistei Restituiri Pitești au participat elevi, cadre didactice de la Școala Gimnazială Mircea Eliade, istorici și pasionați de istorie. Tot în cinstea Zilei Basarabiei, Filarmonica Pitești a organizat la Centrul Multifuncțional, un concert extraordinar, susținut de Aliona Triboi, Livyka Știrbu-Sokolov, Radu Dolgan, Liviu Știrbu și Tiberiu Hărăguș. (C.E.S.)

România, așa cum n-ați citit-o niciodată

(urmărire din p. 32)

sunt la fel de puțini ca la miuțele caritabile încinse de niște old-boys supraponderali. Noroc cu statul care pompează bani ca să le mai țină artificial în viață. Spațiul românesc era dominat de o fotografie mare, în fundal, în care Ionesco, Cioran și Eliade stau de vorbă, colocvial, într-o piață franceză. Trei români care au ales exilul și au ajuns celebri în spațiul francofon. Cărțile lor, care nici nu mai trebuiau traduse, străluciau prin absență. Nici opera lor scrisă, în românește, nu era pe standurile noastre. Alături, la ruși, marile lor nume erau vedetele unui stand extrem de bogat. (Plus Turgheniev - 200 de ani și Soljenițin - 100 de ani, cu două aniversări rotunde...) Traduceri în franceză, în ediții populare, ediții academice, în diferite formate, impecabil realizate grafic. Semne de carte cu fotografiile marilor autori, cu un citat important din opera lor, pliante, plase și tricouri imprimate cu fotografiile marilor lor scriitori erau oferite gratuit celor care treceau pragul standului lor. Organizatorii l-au adus și pe fostul campion mondial de șah, Anatoli Karpov, pentru a susține un simultan în interiorul spațiului lor. Ai noștri aveau, pe un birou improvizat, un singur formular A3, scos la imprimantă, cu programul manifestărilor.

Ce înseamnă să fii ziarist într-o țară care iubește Cultura

În Franța, cu legitimația de ziarist intri la orice manifestare culturală, în orice muzeu, la orice casă memorială, centru cultural și, în general, la orice expoziție. La Salon du livre a fost, oarecum, altfel. Ziaristul, de oriunde venea el, trebuia să se fi acreditat, anterior, la Ministerul Culturii. O studentă româncă, aflată în staff-ul care se ocupa cu acreditările, era optimistă și zicea că totul o să se rezolve în mod operativ. Un domn serios, aflat chiar în spatele nostru, se interesează din ce țară suntem. „România”, am zis noi mândri. „Domnilor, suntem în Franța. De ce să facem

simplicu când se poate și complicat?”, ne consolează, amical, acest domn distins, în costum bleu ciel, cămașă albă și cravată asortată. În tot acest timp, pe când noi încercăm să obținem badge-ul care îți asigură accesul gratuit la Salon și la Centrul de presă, prietena noastră, Agnes Lanchon, a și cumpărat trei bilete. Am ținut, neaparat, să-i înapoiem banii. Apoi am pășit împreună, umăr la umăr, francezi și români, pe ușile salonului. Ne-am uitat, discret, la acreditarea domnului francez și am rămas cu gura căscată. Era chiar Monsieur Regis Faucon, fostul redactor-șef de la TF1 (Television Francaise 1). Dnei Lanchon, o pariziancă ce locuiește chiar lângă redacția faimosului *Le Monde* și a văzut, în viața ei, o seamă de mari ziariști francezi, nu-i venea să creadă. Stăteam relaxați de vorbă cu o persoană extrem de importantă (și de amabilă) din media franceză. Biografia profesională a dlui Faucon e amețitoare. În calitate de *grand reporter* a însoțit, în vizitele oficiale din străinătate, din 1975 și până-n 2000, trei președinți francezi: Valery Giscard d'Estaing, Francois Mitterrand și Jacques Chirac. Cu președintele d'Estaing a fost în România și ne-a mărturisit că a participat chiar și la o partidă de vânătoare cu Ceaușescu. Dl. Faucon a stat de vorbă cu președinți de țară din toată lumea bună și a făcut reportaje, în direct, de la toate marile evenimente ale sfârșitului de secol, de la revoluții până la loviturile de stat. Ne-am fotografiat împreună cu marele om de televiziune dar, de emoție, fotografului nostru improvizat i-a cam tremurat mâna. În cele câteva zile ale Salonului, am vizitat, în repetate rânduri, Centrul de presă dar n-am întâlnit nici un ziarist român. Așa cum la standul nostru, nu am întâlnit nici un ziarist francez sau străin dornic să relateze despre vreuna din manifestările noastre. Cu badge-ul obținut ulterior am fost, zi de zi, la Salon. Am vizitat standuri după standuri, am stat de vorbă cu autori, cu editori, cu tipografi. Am încercat, ca orice ziarist care se respectă, să ne lămurim, la fața locului, cum stau lucrurile, cu cărțile la Paris.

Un epilog fiziologic și cultural...

În Paris, am văzut în stațiile de metro niște reclame culturale superbe, făcute de francezi și americani, cu un impact major asupra sutelor de mii de călători. Investesc bani grei și au rezultate pe măsură. În ceea ce ne privește, nu am văzut nici o reclamă de-a noastră în ziarele care erau oferite gratis la Salon. Alții ne folosesc, cu mare impact publicitar, subiectele și cuvintele-cheie ale toposului magic românesc: Transilvania, Vampirii și Carpații. Să detaliez... Am fost la una din toaletele salonului. Din motive lesne de înțeles, la femei era o coadă care înainta foarte încet în comparație cu coada de la bărbați. Doamnele care intrau în panică, uitau de orice etichetă, și năvăleau, pur și simplu, la bărbați. Un adevărat comando feminin ce acționa în sistem două câte două. Una ocupa, rapid, o cabină iar cealaltă o păzea de următorul comando. Apoi făceau schimb. Așa am ajuns, și eu, după o coadă mixtă, în fața unui pisoar liber. După formalitățile legate de o cât mai eficientă și rapidă eliberare a jetului (care, la momentul oportun, a țâșnit ca din pușcă) am ridicat, fericit, ochii spre tavan. Știți, nu-i așa?, atitudinea pe care Messi (și alți sudamericani) o au imediat după marcarea unui gol. Ei ridică ambele degete arătătoare spre cer, la fel și ochii, mulțumind Divinității pentru succesul care tocmai s-a consumat. La o fericire de relativ același calibrul, eu am ridicat și ochii din podea și i-am îndreptat în sus. Am dat, încadrată într-o ramă elegantă, format A3, de reclama unei cărți despre Carpați, Vampiri și Transilvania. Vă dați seama câți oameni, din toate colțurile lumii, au dat cu ochii, într-o clipă de maximă fericire terestră, de minunata noastră țară și de fascinantele noastre brand-uri culturale?

O observație: toate standurile serioase aveau case de marcat. Ai noștri aveau o seamă de cărți aduse din țară și vânzările erau trecute pe caiet.

Nota redacției:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că **Argeș** nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.

Număr ilustrat cu ilustrații din albumul **Catedrala de la Curtea de Argeș - Quincentenar** (Editura Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, Curtea de Argeș, 2016)

actualitate

Revista ARGES poate fi procurată și prin comandă directă la sediul, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2018, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat postal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGES

- Revistă lunară de cultură
- Apare sub egida Consiliului Local, a Primăriei Pitești și a Uniunii Scriitorilor din România
- Editată de Centrul Cultural Pitești
- Membră ARIEL

Senior editor:
CALINIC,

Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com,
<http://www.blogdoman.blogspot.com>)
Consilieri editoriali:

NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU,**
MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU
Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

Redacția:
Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:
www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeșul liber SA

ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista ARGES răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale. Textele și fotografiile aduse în redacție nu se înapoiază.